

FAİK AHMED BEY'İN GÖZÜYLE II. İNÖNÜ MUHAREBESİ VE YUNAN MEZALİMİ

WITH THE EYE OF FAİK AHMED BEY INÖNÜ WAR THE SECOND AND GREEK ATROCITIES

Yrd.Doç.Dr.Asuman DEMİRCİOĞLU*

Yunanlıların İzmir'i işgal etmeleriyle başlayan ve yine İzmir'de son bulan işgalleri Türk-Yunan münasebetlerinin çok kısa bir kesitini oluşturmaktadır. Esasen bugünkü Türk-Yunan anlaşmazlığının temellerini o yıllarda ortaya çıkan problemlerde aramak gerektiğinden bu süre içerisinde yapılanların çok iyi bilinmesi ve dersler alınması gerekir¹. Ayrıca Yunanistan eska Yunanistan esk bugün de Türkiye'nin barışçı politikalarını itmeye çalışırken buna alet olanların daha açıkçası Yunanlılık ve Yunan medeniyeti perdesi arkasına sığınarak siyasi emellerini Türk toplumu ve Türkiye üzerinde gerçekleştirmeye çalışanların dayandıkları kaynağın ne olduğunu anlamak zorunluluğu vardır. Dahası Lozan Antlaşması ile tarihe mal olan Pontus meselesi Yunanistan tarafından suni olarak tekrar yaratılmaya çalışılmakta ve sözde "Pontus Soykırımı" iddiaları 1985 yılından itibaren giderek artmaktadır.

Öyleyse yukarıdaki nedenler ve "Yunanistan'ın iddiaları karşısında savunmada kalmaktansa, Yunanistan'ın Türklere yaptıkları araştırmalarla karşı iddialarda bulunmalıdır² "görüşüne katıldığımdan Faik Ahmed Bey'in³

* Atatürk Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Öğretim Üyesi

¹ Mustafa Turan, Yunan Mezalimi (İzmir, Aydın, Manisa, Denizli), 1919-1923, Ankara, 1999, s.VII; Zekeriya Türkmen, Belgelerle Yunan Mezalimi, Ankara, 2000, s.IX.

² Yunanistan, Kıbrıs, Ege Kıta Sahaneliği ve Fır Hattı konularında çeşitli iddialarla Türkiye'yi bunaltmaya çalışırken, bir başka taktiği olarak "Pontus Soykırımı" iddialarını da gündeme getirmektedir. Bkz. Pontus Meselesi ve Yunanistan'ın

makalelerine dayanarak II. İnönü Muharebesi ve siyasi sonuçları yanında Yunanlıların yaptıkları zulümleri, düzenlenen raporlarla, mezalimin hangi gayeye matuf bulunduğunu, medeni devletlerin tepkilerinin neler olduğunu yazmaya çalıştım.

11 Ocak 1921’de zaferle sonuçlanan I. İnönü Muharebesi⁴, İtilaf Devletleri’ne Sevr’i tadil ettirmenin gerekliliğini göstermişti. İtilaf Devletleri Türklerin ve Yunanların Sevr Antlaşması’nın esaslarına dokunmayan bazı değişikliklerle sundukları projenin önceden kabul edilmesini ileri sürdükleri konferansı Londra’da topladılar. Türk heyeti ilk olarak Anadolu’nun boşaltılmasını istedi ve Misak-ı Milli’imizi izah etti. Yunanlar ise, ne Anadolu’yu boşaltmaya razı oldular ne de değişiklikleri kabul ettiler. Konferans bir sonuç vermeden dağıldı ve bunun üzerinden daha on gün geçmeden Yunan orduları bütün cephelerden taarruza geçtiler.

23 Mart 1921’de Bursa ve Uşak bölgelerindeki kuvvetlerini yeniden harekete geçiren Yunanlara ait bu haberi 28 Mart 1921 günlü makalesinde “Garp cephesinde epeyce zamandan beri hazırlığından bahsedilen Yunan taarruzu başladı” şeklinde veren Faik Ahmed Bey, taarruzun nedenleri üzerinde dururken Yunanlıların I. İnönü’de mağlubiyete uğradıkları yerde yeniden talihlerini denemek amacıyla taarruza geçtiklerini ve bu hareketin Şark Meselesi’nin halledilmesi iddialarının ortalıkta dolaştığı bir sırada yapılmasına dikkat çekmiştir. Faik Ahmed Bey’e göre; bu bir tesadüf değildir. Her şeyden önce Sevr Antlaşması’nın uygulanmasını sağlamak görevini yüklenen Yunanların I. İnönü’de askeri ve siyasi yenilgiye uğramaları İngilizleri de endişelendirmişti. Bu yenilgi’nin acısını çıkarmak ve Yunan kuvvetlerini takviye için, vakit kazanmak amacıyla bir barış siyaseti düzenleyip, Türkleri avlama yolunu seçmişlerdi. Fransız ve İtalyanlar, eskisine nazaran Türkleri daha da dikkate alarak uyuşmak taraftarıyken, İngilizler Londra’dan Paris’e, Paris’ten

Politikası (Makaleler) Yusuf Sarıncı, Hamit Pehlivanlı, Abdullah Soydam, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Ankara, 1999, s.108/117

³ Faik Ahmed (Barutçu), Milli Mücadele dönemi boyunca Trabzon’da İstikbal gazetesini çıkarmış, yazdığı baş makaleleri ile ilim dünyasına katkıda bulunmuştur

⁴ Rahmi Apak, İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl kuruldu, Ankara 1990, S.227

Londra'ya Şark Meselesi'ni havale edip, ardından konferansı toplayıp bir müddet de meseleyi orada oyaladıktan ve yeterli zamanı kazandıktan sonra Yunan ordusuna emri vermişlerdir⁵. Yunan taarruzunun hangi sebepler altında hazırlandığı gerçeği bundan ibarettir. İtilaf Devletleri öteden beri güttükleri imha ve istila siyasetini, batı cephesinde bulunan Yunanlar vasıtasıyla bir kez daha uygulamaya koymuşlardı. O halde Yunanlar sırf kendi arzularıyla bu taarruzu yapmamışlardır. Her zaman olduğu gibi, arkalarında İngilizler vardır. Bu durumda Yunanların yenilgisi demek, İngilizlerin doğuda izledikleri politikanın iflası demektir⁶.

Faik Ahmed Bey'in bir başka makalesinden anlaşıldığı üzere ; Yunanların bu saldırıyla kazanacakları zafer, I.İnönü yenilgisinin izlerini silecek, Yunan kralı Konstantin'in prestijini artıracak ve Sevr Antlaşması'nın uygulanmasını kolaylaştıracaktı. Yunan kralı, İtilaf Devletleri karşısında konumunu sağlamlaştırmak ve derin bir itimat telkin etmek için bu çetin imtihana sürüklenmişti⁷.

⁵ 23 Mart'da Kemalistlere karşı başlayan Yunan saldırısı, Yunan başbakan yardımcısı Dimitrios Gunaris tarafından, 18 Mart'da Lloyd Georg'ile yaptığı görüşmeden sonra emredilmişti. Salahi R.Sonyel, 'Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika, C.II, Ankara, 1995, s.141.

⁶ Faik Ahmet Bey'in makaleleri ışığında özellikle şu noktaya dikkat çekmek istiyoruz. Görünüşte cereyan eden muharebeler Türk-Yunan çatışmasıdır. Ancak gerçekte ise bu, yalnızca Türk-Yunan çatışması olmayıp, taraflardan biri Türk, diğeri ise Yunan'ın nezdinde, Avrupa politikasını elinde tutan İngilteredir. Dolayısıyla bütün Hıristiyan Avrupa'dır. Bir başka ifadeyle bu "Şark Meselesi"nin halli yolunda atılan bir adımdır.: Türk-Yunan muharebeleri çerçevede değerlendirilmiştir. Bkz. Asuman Demircioğlu, I.İnönü Muharebesi ve Siyasi Sonuçları Üzerinde Faik Ahmed Bey'in Düşünceleri, Atatürk Dergisi IV/1, 2004, s.65-92; Faik Ahmed, "Yunan Taarruzu ve Netaici", İstikbal, 29 Mart 1337/1921, No:262.

⁷ 1920 sonlarında Venizelos seçimi kaybetmiştir. Türk- Yunan savaşını devam ettirmesi kaydıyla, İngilizlerin teşvikiyle kral Konstantin İktidara getirilmiştir. Mustafa Kemal'in de BMM'nin de belirttiği gibi, İngilizler kendi emperyalist emelleri doğrultusunda Konstantin'i tazyik etmişler. Konstantin'de Krallığını ispat ettirebilmek, İngilizlere yaranabilmek için fırsat kollamıştır. Nuri Köstüklü, I.İnönü Muharebesi ve

Venizelos'un maceraperest siyasetinden sonra aynı şekilde Konstantin de gerek ülkesinde, gerek ülkesi dışında kendisini tehdit eden tehlikelerden çekinmeden Venizelos'dan daha çok maceraperest görünerek, Londra Konferansı'nın havasını bu yüzden harp ve duman kokularıyla bulandırmıştı; İngilizlere son bir ümit daha vererek ve onlarla anlaşarak serbest zannettiği meydana at koşturmaya kalkışmıştır. Oysa Faik Ahmed Bey'in iddiasına göre; Londra Konferansı'nın toplanması ve bu toplantıya Türklerle birlikte Yunanların davet edilmesi, Konstantin'in itibarının ülkesinde sarsılmasına neden olmuş ve kral bundan son derece müteessir olmuştu. Bu durumu kamufle etmek için ne olursa olsun İngilizlerin kucacağına atılmış ve harbe taraftar olmuştur.

Faik Ahmed Bey, Kralın bu tutumunu bir çok makalesinde tenkid ederken, Kral Konstantin'in kendi geleceğini milletün geleceğinden çok daha yüksek tuttuğunu, İngilizlerin de onun bu ruh halinden gayet güzel yararlandığını ve konferansı yukarıda bahsi geçen şartlar doğrultusunda neticelendirerek ikinci bir Yunan taarruzunun yapılmasını sağladıklarını yazar.⁸

II. İnönü Zaferi ve Siyasi Sonuçları

Faik Ahmed Bey, Yunanların, bir çok olumsuz şartlarda başlattıkları taarruzdan başarısızlıkla çıkacağından ve kahraman Türk askerinin Yunan ordusuna darbe indirmesinden emindir⁹. Bunu, "Yunan ordusunun itilafçılara ümit eyledikleri fırsatı kazandıramayacağına ve onların son tecrübelerinde de yeis ve hüsrana düşeceklerine, büyük bir imanımız vardır ve bugün yeni bir devrin başlangıcı olarak hadiselerle mahmul (Yüklenmiş) bulunan hal ve vaziyetin her halde düşmanlarımız aleyhine inkişaf edeceğine (meydana çıkma) pek kavi bir emniyyet ve itimân (emin olma) taşıyoruz. Bize bu emniyyeti veren kıtaatımızın şimdiye kadar gösterdikleri pek müstesna kahramanlıklardır ve hiç şüphe yok ki hakkın inayetiyle zafer de o kahramanlıkları gösteren ve

siyasi Sonuçları Üzerine Bazı Düşünceler, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi :VII,S.21 Temmuz 1991, S.21, s.603.

⁸ İstikbâl, "Yunan İnhişamı" İstikbâl, 7 Nisan 1337/1921, No:271

⁹ Faik Ahmed, "Yunan Taarruzunun Netaici", İstikbal, 29 Mart 1337/1921, No:262

göstermekte devam edeceği de şüphesiz bulunan ordunun olacaktır”. Sözlerinden gayet açık ve net bir biçimde anlamaktayız¹⁰.

23 Mart 1921’de Bursa ve Uşak bölgesinden harekete geçen Yunanlar ile Türkler arasında çok çetin çatışmalar oldu. 30 Mart’a kadar Yunan üstünlüğüyle devam eden muharebe, 31 mart’da Türk ordusunun karşı saldırısıyla Yunanlıları 1 Nisan 1921’de İnönü ve çevresinden çekilmeye mecbur etti. Yenişehir ovasında Türk er ve subaylarının akıllara durgunluk verecek fedakarlıkları, düşmana kesin darbeyi vurdu¹¹.

Faik Ahmed Bey, günlerdir muharebe hakkında yazılar yazıyor, savaşın sorumlusu İngiltere’yi suçlayıp, izlediği aldatıcı politikayı yüzlerine vuruyordu. Zira, Türk Milleti’ne inanıyordu ve biliyordu ki, galibiyet Türklerindi., İşte o gün gelmiş dava kazanılmıştı. Umutları, temennileri boşa gitmemişti. Heyecanın doruk noktasında içinden geldiği gibi yazmış, yazdıkça çoşmuştur. Galibiyet haberini “Kaçıyorlar!...” başlıklı makalesiyle verirken; “Yunan Ordusu nihayet Türk’ün çok geniş ve zengin bir azim ve iman yatağı olan o pek çok asil kahraman milletin!” Kahredici, öldürücü yumrukları altında ezilerek parçalanarak, perişan ve muzmahil” (Sökmüş) bir halde Yunanistan yolunu tutmuş kaçıyor!... Evet kaçıyor, Anadolu’ya medeniyet bayrağını, Hıristiyanlığın şule-i medeniyet (medeniyet ateşi) ve halasını (kurtuluşunu) sokmak için pek mağrurane ve kendi ırkına, kendi milletine bila pervazlıklarla ileri atılan, Türkler hakkında sanki tanımadıkları, sillelerini yemedikleri bir milletmiş gibi, insanlığın ağzına almakta haya edeceği küfürleri savurarak, onları bir avuç eşkıyaya teşbih (benzetme) ederek mütemadiyyen vurmaktan, kırmaktan, bir haftada Ankara’ya gidip tediplerine (haddini bildirme) bulduklarından bahseyleyerek aslanlar yatağına doğru, saldıran mesurenin (muhammed) o bir zaman Türk’ün önünde diz çöken piçleri, şimdi neye uğradıklarını bilmeyerek, bilemeyecek derecede şaşarak topunu, tüfeğini savurub alabildiğine firar eyliyor!...” şeklinde verir. Muharebenin

¹⁰ Faik Ahmed, "Hal ve Vaziyet", İstikbal, 30 Mart 1337/1921, No:263.

¹¹ İsmet İnönü, Hatıralar,I,(Yay.Haz.Sebahattin Selek), İstanbul, 1985, s.248-251; Nurettin Türsan, Atatürk’ün Türk Kurtuluş Savaşı Stratejisi, Ankara, 1983, s.65.

kazanılmasından duyduğu gururla hayalci Yunanların düştüğü elim vaziyeti gülünç buluyor ve eşi, benzeri olmayan kahramanlıklarla Yunanlara haddini bildirip, dersini, veren şanlı ve şerefli Türk ordusuna selam ve hürmetlerini gönderiyor, kutluyor. Yoktan var olan düşmanlarla aylardan beri cephelerde döğüşen, çok asil, çok temiz kanlar akıtan Türk'ün galibiyetini, maddi ve manevi bir kazanç, bir mükâfat olarak değerlendiriyor.

Türk Milleti hakkında savunduğu fikirlerin isabetli çıkmasından alını açık olarak çıkan Faik Ahmed Bey, II. İnönü Zaferi'ni hiç tereddüt etmeden bütün dünyaya bağırırken; “İşte sizin öldürmek istediğiniz bir avuç palikarya ile hayatına hatme (son verme) çekmek istediğiniz Türk! Hayatını kurtarmak, istikbalini vermemek için kahramanca döğüşerek o sizin pek çok güvendiğiniz, itimat ettiğiniz milletin ordularını parçalayarak ölmeyeceğini, öldürülemeyeceğini göstermiş, Anadolu'nun mukaddes yaylasında ille ceddinin () dalgalandırdığı İstiklâl bayrağını üzerinde taşıdığı omuzlarının yere gelmesi imkanı olmadığını emsalsiz celaletinin nihayetsiz kahramanlığıyla isbat etmiştir” der ve Türk'ün öldürülemeyeceği iddiasında yanılmadığını belirtir.

Faik Ahmed Bey'de Türk Milleti'nin kendi hak ve istiklalini, ancak kendi eliyle ve silaha sarılmak suretiyle kazanabileceği inancı güçlenmiş, geleceğe daha büyük bir umutla bakmaktadır. Yunanlar, kendi deyimiyle ; “O tafra furuş millet” bundan sonra sesini kesecek, İtilaf devletlerinin de desteğinden mahrum kalacaklardır. İşte, İngilizlerin, met ede ede uçuruma kadar sürükledikleri Yunanlar, O gün böyle bir vaziyettedir. Onu bu duruma düşüren kahraman Türk, kesin zaferi vaad etmekle kalmayıp, huzur, saadet günlerinin uzak olmadığını da müjdelemektedir. Kurtuluşa olan güveni artan Faik Ahmed Bey, genişilen mücadeleden emin olarak, millete moral, cesaret, umut veren sözleriyle zaferin büyüklüğünü ve önemini belirten ve milliyetçi duygularını kamçılayan makalesine son verir¹².

¹² Faik Amed, “Kaçıyorlar”, İstikbal, 2 Nisan 1337/1921, No:266. Kazanılan I. Ve II. İnönü Zaferleri ülke çapında ve Trabzon'da gösterilere sebep olmuş, Faik Ahmed Bey düzenlenen Fener alayında yaptığı konuşmada aynı şekilde manevi destek ve moral vererek BMM Başkanı'nı Türk Ordusu'nu tebrik etmiştir. Faik Ahmed, “Şehrimizde Fener Alayı”, İstikbal, 5 Nisan 1337/ 1921, s.269.

Faik Ahmed Bey'e göre; Yunanların bu taarruzundan olumlu bir sonuç alması mümkün değildir. Zira taarruz, çok kötü şartlar altında başladığı gibi, esasen Yunan müttefikleri taarruzdan memnun değildi. Fransız ve İtalyanlar artık savaştan bıkmış ve iktisadi menfaatlerinin oluşturduğu zorunlulukla şarkın sulh ve sükununu, her şeye tercih etmeye başlamışlardı. Savaşın maddi ve manevi külfetini İngiliz halkının kabul etmeyeceğini biliyorlar ve savaştan uzak durmayı uygun görüyorlardı. Bu arada yalnız İngiliz ileri gelenleri yakın doğuda izledikleri siyasetin hırsıyla Yunanlara bel bağlamaktaydılar. Ancak bu düşünceleri müttefiklerinin düşüncelerine ters düştüğünden, Yunanları açıktan açığa desteklemekten kaçındıkları gibi Yunanlardan yana oldukları halde sonuç itibarıyla savaşın getireceği yükün sorumluluğunu kabul edemeyecekleri için de tarafsız görünmeye çalışıyorlardı. Zaten müttefikleri ile tek ortak yanı da savaşın külfetine katlanmak konusuydu. İngilizlerin siyaseti, İngiliz kanu akıtmadan amaca varmaktı. Faik Ahmed Bey'in, bu durumda yukarıda anlattığı nedenlerden çıkardığı sonuç ise şu idi: "İtilaf Devletleri savaşın bütün mesuliyetini Yunanlara yüklemek için onları yalnız bırakıyorlardı."

Diğer taraftan Yunan halkı ve ordusu barış taraftarıydı. Bilhassa Venizelos'dan sonra bu arzu o kadar açık bir şekilde kendini göstermişti ki, Yunan hükümeti bunun önüne geçmek için bazı terhisleri yaparak orduyu oyalamaya mecbur kaldı.

Gerçekte kral ve hükümetiyle beraber bütün dünya Anadolu harekâtı konusunda ısrarlı davranılmasına Yunan kuvvetlerinin yeterli olmadığını, olsa bile Yunanistan'dan uzakta olmasından dolayı bu kuvvetlerin sevkinin zor olduğunu, bilhassa siyasi cereyanlarla Yunan askerinin manen çöktüğünü bilmekteydi. Öte yandan Yunanlar karakter olarak da zayıf ve korkaktırlar. Mukavemetle karşılaşmayacakları yerlerde pehlivanlık yaparlar. Fakat iş ciddi ve hakiki safhaya girince kaçarlar. Oysa mesuliyet çok ağırdır ve Yunanlılar işte bu taarruza bu şartlarda ve böyle bir orduyla başladılar. Faik Ahmed Bey, Yunanların maddi dayanıklardan yoksun, hem de Türk gücü karşısında güçsüz olmasından dolayı yenileceklerine kesin gözle bakıyor ve sonuçtan Yunanları haberdar ediyordu. Fakat Yunanlar 1920 Haziranındaki hareketin görünüşteki başarısının neşesiyle sarhoş oldukları için, ne dostlarının ne de düşmanlarının

sözlerine kulak asmadılar Türkleri herkesten çok tanıdıkları halde galeyana gelerek her şeyi unuttular¹³. Ordularının harp kabiliyetinden, Türklere bir hafta içinde barışı kabul ettireceklerinden söz ederek, hindi gibi kabardılar.” Ankara’ya gideceğiz, Türklere haddini bildireceğiz” dediler ve ilerisini hesap etmeden taarruza geçtiler. Bir zamanlar rüyalarında gördükçe titredikleri Türkleri, o kahramanları, önemsemeyerek yaygaralarla, ortalığı gürültüye boğan velvelelerle ileri atıldılar. Halbuki Anadolu’da Türk’ün büyük azminden, çelik gibi bir hükümet ve bir ordu meydana çıkmış, Yunanistan için tedbirli hareket etmenin zamanı gelmişti¹⁴.

Yunanlar gibi İngilizler de Türkler ve davaları hakkında doğru kanaat sahibi olmadıklarından aldanmaktaydılar. Daha önce yine böyle aldanmışlar “hasta adam” dedikleri Türkiye’nin, taksim ve imhasının gerçekleşmesinin ne demek olduğunu Siyasi alanda görmüşlerdi. Sevr ile halledemedikleri Türkiye meselesini yani “hasta adam” bahsini şimdi tamamen halletmek ve şarkı baştan başa İngiliz sömürgesi haline getirmek için tekrar taarruz yolunu seçtiler. Aslında Avrupalılar arasında birlik olsaydı Türkiye’nin paylaşılması, kolay olurdu. Bu birlik sağlanamadığı gibi İngilizler rakiplerini aradan çıkardıktan sonra, Türkiye’nin bir hamlede yutulur bir lokma haline geldiğini zannettiler. Fakat, yanıldılar, Türk mevcudiyetini umursamamakla büyük bir hata ettiler.

Faik Ahmed Bey, Türklerin ne için mücadele ettiklerini bu mücadelede mağlup edilmeyeceklerini İtilaf Devletleri’nin anlayamamasına şaşırmakta, onları budalalıkla nitelendirmektedir ve düşmanlara şu cümlelerle hakikati bir kez daha duyurmakta, şöyle meydan okumaktadır:

“Çünkü artık onların da bilmesi lazım gelir ki Türk davası, mukadder bir fikir etrafında toplanmış bir millet davası, Türk mücadelesi bir fikir ve iman mücadelesidir. Türkleri bu mücadelede mağlup etmek, bir fikri, bir imanı mağlup etmek demektir. Bunu başaracak kuvvet ve kudreti ise dünya kuruluğu gösteren olmamıştır. Bir Yunan, bir İngiliz ise, hiç gösteremez”¹⁵.

¹³ Faik Ahmed, “Son Safta”, İstikbal, 1 Nisan 1337/ 1921 No.265.

¹⁴ Faik Ahmed, “Sebeb-i Taarruz Ne İmiş”, İstakbal, 3 Nisan 1337/1921, No.267.

¹⁵ Faik Ahmed, “Aldanıyorlar”, İstikbal, 13 Mart 1337/1921, No.264.

YUNAN MEZALİMİ

II. İnönü Muharebesi'nde iki binden fazla Türk yaralanmış, bin kişi kadar da şehid düşmüştü. Türklerin cephe gerisinde de kaybı fazla idi. Çünkü, yenilen düşman, eski mevziilerine çekilirken, Türk şehir, kasaba ve köylerini yakmış, pek çok insanı öldürmüştü¹⁶. Ancak Yunanlıların işgal ve mezalimi karşısında halkın silaha sarılması hemen gerçekleşmemiştir. Münferit bazı direnmeler söz konusu ise de halkın başlarına gelecek felaketi anlamaları, yapılan haksızlıklar konusunda uyarılmalarıyla olmuştur. Onun için milleti uyandırıp harekete geçirmek lazımdı. Bu da büyük ölçüde basın yoluyla olduğundan Faik Ahmed Bey, Yunanların İzmir'in işgali ve Trakya'ya saldırıları sırasında Türk halkına işkence ve zulümlerine makalelerinde ayrıca yer vermiş, Yunan gerçeğini gözler önüne sermeye çalışmıştır. Yunan Ordusu'nun çekildikleri yerleri, yakıp yıkmalarına, silahsız müslüman halka her türlü işkence yapmalarına şaşırmaz, hatta meseleye Yunanlar açısından baktığında bütün bu yapılanları doğal bulur. Çünkü Yunanlar, vahşet ve hunharlıkta başı çeken milletlerden biridir. Dolayısıyla onlardan, bundan başka bir şey beklenmemelidir. Yunan Ordusu'nun girdiği yerlerde artık Müslümanlar için rahat yüzü yoktur¹⁷. Bu bilinen gerçeğin yanında Faik Ahmed Bey'in asıl belirtmeye, Türk milletine ve bütün dünyaya anlatmaya çalıştığı durum ise Yunanlıların bu zulümleri karşısında medeni oldukları söylenen İtilaf Devletleri'nin sessiz kalmaları, hatta yapılan insanlık dışı davranışlarına göz yumarak Yunanlıları desteklemeleridir.

Yazının devamındaki bir diğer gaye ise; Yunan zulmü karşısında İtilaf Devletleri'nin Türkler hakkındaki yanlış kanaatini bir kez daha ortaya

¹⁶ Taner Baytok, İngilizler Kaynaklarında Türk Kurtuluş Savaşı, Ankara, 1970, s.139.

¹⁷ Balkan Savaşı sırasında yapılan mezalim unutulmamıştı. 1912-1913 Türk Yunan harbi esnasında Garbi Makedonya'da Türk halkının maruz kaldığı facialar büyüktür. Balkan Harbinde Osmanlı Ordusunun Selanik'te Yunanlılara yenilmesiyle beraber Türklere karşı zulüm ve işkencede başlamıştı. Girit ayaklanması sırasında olduğu gibi, Balkan Harbi'nde de onbinlerce Türk öldürülmüş ve binlercesi de yaşadıkları topraklardan sürülmüştü. Mustafa Turan, Yunan Mezalimi, Ankara, 1999, s.4; Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi, 3 Şubat 2005, S.5, s.44.

koymaktadır¹⁸. Görüldüğü üzere 1921 yılına gelindiğinde, işgaller ve yapılan zulümler Faik Ahmed Bey'in yüreğinde çok derin yaralar açmış fakat o nisbette de mücadele azmini kamçılamıştır. Bundan sonraki makalelerinde görülen hırs ve azim özellikle Yunan unsuruna karşı oluşan tepkinin tabii bir sonucu olmuştur. Yunanların başlattığı ve Türk izzet-i nefsine dokunan bu davranışlar karşısında Faik Ahmed Bey'in artık sabrı ve tahammülü kalmamıştır. Yapılan haksız saldırıları sindiremediği gibi kabul de edemiyordu. Bu canavarlara onların yaptığı şekilde cevap vermek lazımdı ve artık bu farz olmuştu. Türkler hiçbir zaman asaletine uymayan hareketlerde bulunmamış, bu tutumunu da siyasi ve askeri alanda her zaman kanıtlamışlardır. Halbuki Yunanlıların yaptıkları artık çizmeyi aşmıştır. Bunlara yaptıkları mezalimin karşılığı verilmeli ki, bir daha Anadolu'ya girmeyi hayallerine dahi getirmesinler. Yunanlılara hak ettikleri cezanın verilmesini ısrarla isteyen Faik Ahmed Bey, haykırarak; "Yunanlıların Anadolu'da ne hakları vardır? Anadolu içlerine sokulmak cüretini nereden almışlardır?" diye hesap sorar ve haklı olarak yaptıkları mezalimin karşılıksız kalmamasını ister¹⁹.

Muhtelif zaman ve vesilelerle Yunan işgal bölgesinde meydana gelen olayları tahkik etmek amacıyla askeri şahıs ve heyetler gelmişlerdir. Fransız, İtalyan ve İngilizlerin seçtikleri kişilerden meydana gelen bu tahkik heyetleri, bir taraftan Anadolu işgal sahasında bir taraftan da Trakya'da dolaşarak incelemelerde bulunacaklardır.

¹⁸ Avrupalı Devletler nazarında Türk zulmü kanaati hakimdir. Yunanlılar Avrupa kamuoyunda yerleşmiş olan "Türkler zulmedicidir, barbardır imajından önemli istifade etmiştir. Bu geleneksel imajı çok gerilere götürmek mümkün olduğu gibi, Avrupalıların Türklerden duyduğu korku ve İslam düşmanlığına da dayanmaktadır. Yahya Akyüz, Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu, 1919-1920, Ankara, 1988, s.20.

¹⁹ Faik Ahmed Bey buna örnek olarak Rusya'yı verir. "Bir zamanlar onlar da düşmanlarına terör yapmaktan çekinmemişlerdir: İtilaf Devletleri tarafından Rusya sahillerine gönderilen Yunan kuvvetlerinden yakaladıklarını esir ettiklerini, rayların üzerinde sıralayıp, üzerinden trenle geçtiklerini, hatta bunu ilan bile ettiklerini asker içinde saldıkları dehşetle Yunan ordusundan Rusya'da eser kalmadığını yazmaktadır. Faik Ahmed, "Hak Ettiler", İstikbal, 5 Nisan 1337/ 1921, No.269.

İtilaf devletleri'nin İzmir'in işgalinden sonra Anadolu'ya gönderdikleri bu ikinci tahkik heyetine karşı çıkan Faik Ahmed Bey, İzmir'in işgalinden sonra gönderilen tahkik heyetlerinin inceleme sonuçlarının neticesiz kalması gibi, II. İnönü Muharebesi'nden sonra gönderilen tahkik heyetlerinin verecekleri rapordan da bir sonuç çıkmayacağından emindir²⁰. Ona göre, İtilaf Devletleri'nin Yunan mezalimini incelemeye kalkışmaları, “güneşin vücudunu aramağa lüzum görmesine” benzemektedir. Zira Yunan mezalimi ortadadır. Bizzat Yunanların kendileri, yaptıkları itiraf ettikleri gibi, fazla olarak Yunan zulmü hakkında birçok yabancıların şahit oldukları ve ihbarlarda buldukları da bilinmektedir²¹.

İzmir'in işgalinden sonra gönderilen milletlerarası tahkik komisyonu, bütün işgal sahasını gezmiş, dolaşmış, yapılan feci zulümleri yıkılan ve harap edilen şehir ve kasabaları akıtılan masum kanları yakından görmüştü. Buna rağmen neticeden bir şey çıkmamış komisyonun raporundan konferansın ileri gelenleri en küçük üzüntü dahi duymamışlardı. Sadece Yunan mezalimin tekrarlanmaması temennisinde bulunmuşlardı. Bu temenni esasen teşvikten başka bir şey değildi. Yunanlar, bunu çok iyi anlamış, yaptıkları mezalimi sınırlayacak yerde, İtilaf Devletleri'nin gözleri önünde devamlı genişleme hareketine girişerek zulümlerini arttırmışlardı. Zira ortada ne ses çıkaran, ne de sesi işitilen vardı. Yunanlılar da meydanı boş bulunca, tarihi taassuplarının

²⁰ Yunanlıların işgal ettikleri yerlerde Türklere yaptıkları zulümler müttefiklerince bir tahkik heyetinin gönderilmesini icap etmiştir. Amerikan Yüksek Komiseri Mark Lambert Bristol başkanlığında Beynelminel Tahkik Heyeti kurulmuş bu heyete Fransa, İngiltere, İtalya temsilcileri de katılmıştır. Heyet Tahkikat sonunda yapılan mezalim konusunda Yunanlıların mes'ul tutan bir raporu Paris Barış Konferansı'na vermişse de bu rapor hasır altı edilerek Yunan işgalinin devamına karar verilmiştir. Bkz. Mustafa Turan, Yunan Mezalimi, s. 310-333.

²¹ 17 Mayıs 1919'da Aydın'da olayları tahkik etmek üzere, General Fanchetd Esperey tarafından binbaşı Labon, 22 Haziran 1919'da İngiliz Temsilcisi Hatkins 30 Haziran 1919'da iki Fransız Subayı, Yunan mezalimini yerinde tahkik etmek üzere görevlendirilmişler ve bunlar Yunanlıların Türklere baskı yaptıklarını Türk tarafının masum olduğunu ifade etmişlerdir. Mustafa Turan, Yunan Mezalimi, s.306*307.

alevlendirdiği canavarlık hisleriyle müslüman kasaplığını, Hıristiyanlık medeniyetinin yüzünü ebediyen karartacak bir dereceye çıkarmışlardı. Zavallı müslümanlar, bütün bu işkencelere, nihayetsiz mezalime boyun eğmek zorunda kalmışlardı. Kaçıp kurtulabilenler ise devele kulak kabilinde idi. Bunlar, İstanbul'a can atarak, bu hunhar düşmanın tecavüzünden kurtulmuşlardı.

İşte; Yunan mezalimi o gün, bu gün mütemediyen genişleyen bir sahada devam edip durdu. Yunanlıların II. İnönü'de yenilgiye uğramaları, zulüm ve işkencelerini bir kat daha artırdı. Artık, ne İzmir ve Bursa'da ne de Trakya'da müslüman ocağı, mukaddes yerleri, canavarca öç almak arzusuyla bağı deşilmedik kanı akıtılmadık, iffet ve ismeti parçalanmadık müslüman erkek ve kadını, çoluk çocuğu bırakılmadı. Türk'ün bütün abideleri, dini müesseseleri yakıldı, yıkıldı. Kısacası her yer harabele döndürüldü.

Yunanlılar vahşet ve hunharlıklarını sönmek bilmeyen bir kin ve intikam hırsıyla açıkça yapıyorlardı. Zaten bu derece geniş bir şekilde öldürme ve imha hareketinin gizli kalmasına imkan olmadığı gibi, Yunanlıların da utanacakları, hesap verecekleri hiçbir tarafsız kuvvet ve adil bir heyet yoktu. Esasen Avrupa medeniyeti, zulüm deryasında boğulan bu zavallı Türk memleketleri ve ahalisi hakkında hükmünü çok önceden vermişti. Hıristiyan alemi, Türk yurdunu Yunanistan'ın eli kanlı milletine bırakmakla kendine düşen ve arzusuna uygun olan şeyi yapmış, diyeceğini demişti. Böylece Yunanlılar, artık tam manasıyla serbest kalmış ve bunu Avrupa medeniyetinin vicdanına uygun bir surette kullanmakta kusur etmemişlerdi. Tek bir kusurları olmuştu. O da bir kısım cinayetlerini sudan sebeplere dayandırarak mazeret göstermeleri olmuştu. Mesela Trakya'da, şurada burada sağ kalıpta hapis veya tevkif edilen, en vahşi işkencelere maruz bırakılan müslüman ileri gelenleri, devlet büyükleri, Yunan idaresi aleyhinde bulunmak, gizliden gizliye Anadolu ile münasebette olmak gibi basit ve uydurma sebeplerle suçlanmışlar, hatta birçok Yunan memurunu, gereksiz yere, böyle kişileri araştırmakla görevlendirmişlerdi.

Bütün bu gerçekler ortadayken İtilaf Devletleri'nin Yunan mezalimini tahkike girişmelerinin arkasında muhakkak başka nedenler vardır. İtilaf Devletleri Yunanların kendilerine verdiği hizmetlere karşı nankörlük etmiş olamazlar. Esas neden; suçlu duruma düşmemek için bütün dünyaya tarafsız

hareket ettiklerini göstermek istemişler ve bu nedenle tahkik heyetleri göndermişlerdir. Bu yüzden, Faik Ahmed Bey, İtilaf Devletlerinin samimi olmadıklarını bilmekte ve tahkik heyetlerinin incelemelerinin sonuçsuz kalacağını anladığından böyle bir heyetin Anadolu'ya gönderilmesi için İtilaf Devletleri'nin zahmet etmemelerini söylemektedir²².

7-Avrupa'nın Dini İhtirası

Yunan mezaliminin tahkiki için gönderilen heyetlerden sonra devam eden zulüm ve işkenceler üzerine Faik Ahmed Bey, 1 Temmuz günü tekrar kalemi eline alır. Batı dünyasına, Avrupalı siyasetçilere öfkeyle seslenir. Yunan mezalimi arkasındaki gerçek nedenleri bir kez daha ele aldığı bu yazısında; doğu ile batının mücadelesinde daha açıkça ifade edilecek olursa, batılı fütühatçıların, müslüman Şark alemini sık boğaz ederek köle haline getirmek istemelerindeki asıl nedenin iktisadi sebeplerden, siyasi amaçlardan başka “dini ihtiraslar” olduğunu vurgulayan Faik Ahmed Bey'e göre; Batı siyaseti, hala Hıristiyanlık taassubunun insaniyet ve beşeriyetin menfaatlerine zararlı olacak, dini etkisinden kurtaracak bir konuma yükselememiştir. Avrupalı Şark'a, şark müslümanlarına ait hislerinde, düşünce ve kararlarında hiçbir zaman bu dini ihtirasdan kendilerini kurtaramamışlardır İlim ve fikirlerin gelişmesi dahi bu ruhi ve ahlaki derdi tedavi edememiş, Hıristiyanlık dinin siyaset alanındaki yönlendirici görevi, tarihin hiçbir devrinde azalmamıştır. Yine aynı şekilde Avrupa tutum ve tavırlarında dini etkilerin izleri görülmektedir. Bunun en büyük delili ise; Yunan harekâtı ve bu harekâtın tüyleri ürperten facialarla devam eden vahşi sonuçlarıdır.

İtilaf Devletleri'nin bilhassa İngilizlerin bir yandan tarafsızlıklarını ilan edip, diğer taraftan Yunan zulmüne seyirci kalmalarına tahammül edemeyen ve son derece sınırlanan Faik Ahmed Bey, İtilaf Devletleri'nin sesiz kalışını eleştirirken, Avrupa'yı Yunan mezalimine ortak eder. Nitekim gelişen olaylar Faik Ahmed Bey'in bu tespitini doğrulamaktadır. Yunan gemilerinin tarafsız ilân edilen bölgelerde serbestçe hareket etmeleri ve Yunanların dünyanın

²² Faik Ahmed, “Ne Zahmet”, İstikbal, 25 Mayıs 1337/1921, No, 312.

gözleri önünde canavarlıkları karşısında İtilaf Devletleri'nin sessiz kalması anlaşılmayacak bir şey değildir. Bütün gerçek ortadadır. Yunan haydutları, Anadolu'ya medeniyet, huzur ve refahı sokmak için değil, Türk ırkına ve müslümanlığa karşı elbirliği ile yapılması kararlaştırılan suikastın uygulanmasına memur edilmişlerdir. Ve o günden beri bu suikastın gereği olarak, Yunanlar, binlerce, yüzbinlerce masum Türk ve müslümanın kanını akıtarak bu görevi yerine getirmek istemişlerdir. İşte İtilaf Devletleri'nin, Yunanlıların cephe gerisindeki tahribkârlıklarına, canavarlıklarına göz ve kulak tıkamalarının en önemli sebeplerinden biri de bu dini pazarlıktır.

İtilaf Devletleri'nin, Yunan mezaliminin devamından yana olduğundan şüphesi olmayan Faik Ahmed Bey, Avrupa'nın Türkler hakkındaki hislerinin hiçbir zaman değişmediğini, değişmeyeceğini ifade eder. Yunanlıların işledikleri cinayetleri ve İtilaf Devletleri'nin bu cinayetler karşısında ilgisiz kaldığını, bu sebeple Türklerin vatanlarını, canlarını ve dinini kurtarmak için mücadele verdiklerini, bu durumda Milli Mücadele'nin meşru olduğunu bu mücadeleden vazgeçmenin söz konusu olmadığını sert bir dille şöyle açıklar:

“Bu hal bir kere böyle malûm olduktan sonra, düşmanlarımızı Anadolu topraklarından bir an evvel çıkarmak ve Yunan haydutlarının elinden zavallı dindaşlarımızı kurtarmak bizim için de, bütün Türklük ve Müslümanlık için de bir zaruret bir müştereke halini alır. Dava; Garb, aleminin, Müslümanlık alemiyle her manasıyla cidal ve husumet halinde bulunduğunu ifade ve tasvir eden bir davadır ve bu davada Garb, bütün dini ve hissi taassupların, düşmanlıkların tesirinde olarak karşımıza çıkmış, mevcudiyetimizi dünya yüzünden silip ve süpürmeye azm ve kast etmiş bulunmaktadır. Mesele basit bir arazi işi değildir. Türklüğün varlığına su-i kast işidir. Biz bunu çok iyi biliyoruz ve bilmekle de Milli Mücadele'deki gayemizin meşruiyetine ve bu meşru gayenin elde edilmesinden başka Türk için hayat çaresi bulunmadığına yüksek bir imanla kânî bulunuyoruz.”²³

²³ Faik Ahmed, “Bir Hakikat”, İstikbal, 1 Temmuz 1337/1921, No.342.

BİBLİYOGRAFYA

- Akyüz, Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuooyu, 1919-1920, Ankara, 1988.
- Apak, Rahmi, İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl kuruldu, Ankara 1990.
- Demircioğlu, Asuman, I.İnönü Muharebesi ve Siyasi Sonuçları Üzerinde Faik Ahmed Bey'in Düşünceleri, Atatürk Dergisi IV/1, 2004, Erzurum.
- Faik Ahmed, "Aldanıyorlar", İstikbal, 13 Mart 1337/1921
- Faik Ahmed, "Bir Hakikat", İstikbal, 1 Temmuz 1337/1921.
- Faik Ahmed, "Hak Etiler", İstikbal, 5 Nisan 1337/ 1921.
- Faik Ahmed, "Ne Zahmet", İstikbal, 25 Mayıs 1337/1921
- Faik Ahmed, "Sebeb-i Taarruz Ne İmiş", İstakbal, 3 Nisan 1337/1921, No.267.
- Faik Ahmed, "Son Safta", İstikbal, 1 Nisan 1337/ 1921..
- Faik Ahmed, "Şehrimizde Fener Alayı", İstikbal, 5 Nisan 1337/ 1921
- Faik Ahmed, "Yunan Taarruzu ve Netaici", İstikbal, 29 Mart 1337/1921.
- Faik Ahmed,"Hal ve Vaziyet", İstikbal, 30 Mart 1337/1921.
- Faik Amed, "Kaçıyorlar", İstikbal, 2 Nisan 1337/1921
- İsmet İnönü, Hatıralar,I, (Yay.Haz.Sebahattin Selek), İstanbul, 1985
- İstikbâl, "Yunan İnhişamı" İstikbâl, 7 Nisan 1337/1921
- Nuri Köstüklü, I.İnönü Muharebesi ve siyasi Sonuçları Üzerine Bazı Düşünceler, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi :VII,S.21 Temmuz 1991.
- Pontus Meselesi ve Yunanistan'ın Politikası (Makaleler) Yusuf Sarnay, Hamit Pehlivanlı, Abdullah Soydam, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Anakara, 1999.
- Sonyel, Salahi R., Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika, C.II, Ankara, 1995.
- Taner Baytok, İngilizler Kaynaklarında Türk Kurtuluş Savaşı, Ankara, 1970.

Turan, Mustafa Yunan Mezalimi (İzmir, Aydın, Manisa, Denizli), 1919-1923, Ankara, 1999.

Turan, Mustafa Yunan Mezalimi, Ankara, 1999, s.4; Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi, 3 Şubat 2005.

Türkmen, Zekeriya, Belgelerle Yunan Mezalimi, Ankara, 2000.

Türsan, Nurettin Atatürk'ün Türk Kurtuluş Savaşı Stratejisi, Ankara, 1983

FAİK AHMED BEY'İN GÖZÜYLE II. İNÖNÜ MUHAREBESİ VE YUNAN 101 MEZALİMİ

ÖZET

II. İnönü Muharebesi'nin nedenleri ve zaferin kazanılmasıyla beraber bir gazeteci olarak cephe gerisindeki görevini millete moral, cesaret, umut veren Faik Ahmed Bey'in makalelerine dayanarak Yunan yenilgisinin sebepleri, İngilizlerin izledikleri siyasetleri incelenmiştir. Ayrıca Batı Anadolu'da Yunan mezaliminin boyutu, bu mezalimin arkasındaki siyasi iktisadi gerçeklerle beraber dini ihtiraslarını geçmişten gelen hürs ve kinle sürdürdüklerini, Avrupalı devletlerin Yunan zulmü karşısındaki kayıtsız kalışına yer verilen makaleler ışığında Türk mücadelesinin meşruluğu işlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: II. İnönü Muharebesi, Yunan Mezalimi, dini ihtiraslar, Türk Milli Mücadelesi, Faik Ahmed Bey

ABSTRACT

WITH THE EYE OF FAİK AHMED BEY İNÖNÜ WAR THE SECOND AND GREEK ATROCITIES

The reasons of The Second İnönü Battle, and together with the winning of the Victory, the policy the British followed and the reasons of Greeks' Defeat from the starting point of the article of Faik Ahmed Bey who gave the hope, brave and morale to the Turkish Nation in the back of the Fronk as a journalist were examined.

In addition, the dimensions of Greek Cruelty and political and economical realities behind this Gruelty, and the continuation of their religious passions coming from the past with ambition and hatred, the legality of Turkish struggle was tried to be examined under the lights of the articles which mentioned indifferenet behaviours of European Countries againskt Greek Cruelty

Key Words: The Second İnönü Battle Greek, Gruelty, Religious passions, Turkish National Struggle, Faik Ahmed Bey